

حقوق بین الملل خصوصی

«جایگاه احکام خارجی در حقوق ایران»

حمید محمدی

نیکان کتاب

زمستان ۹۳

میرشناسه	محمّدی، حمید، ۱۳۶۸-
عنوان و نام‌پدیدآور	حقوق بین‌الملل خصوصی: جایگاه احکام خارجی در حقوق ایران / حمید محمدی
مشخصات نشر	زنجان: نیکان کتاب، ۱۳۹۳
مشخصات ظاهری	۱۰۴ ص.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۱۹۶-۲۹۴-۶
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
عنوان دیگر	جایگاه احکام خارجی در حقوق ایران.
موضوع	حقوق بین‌الملل خصوصی - ایران
موضوع	حقوق بین‌الملل خصوصی
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۳ ح ۳ م / ۴۸۰ KMH
رده‌بندی دیویی	۳۴۰/۹۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۳۷۲۷۴۷۱

حمید محمدی / حقوق بین‌المللی خصوصی

امور فنی: نیکان کتاب

طراحی جلد: مهرداد رجایی

لینوگرافی: ولیعصر

چاپ اول: زمستان ۹۳

تیراژ: ۱۰۰۰

قیمت: ۷۰,۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۹۶-۲۹۴-۶

دفتر نشر:

زنجان، چهارراه سعدی، روبروی بانک پاسارگاد، کوچه باقری، ساختمان

سیهر، واحد ۴ تلفکس: ۰۲۱-۳۳۳۵۵۴۱-۲

E. mail: nikan_ketab@yahoo.com

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
.....	مقدمه
۱.....	بخش اول: کلیات و ضرورت بحث پیرامون احکام خارجی
۵.....	فصل اول: تحول در حقوق بین الملل خصوصی
۵.....	گفتار اول: موضوعات و منابع حقوق بین الملل خصوصی
۶.....	مبحث اول: موضوعات حقوق بین الملل خصوصی
۶.....	بند اول: تابعیت
۷.....	بند دوم: اقامتگاه
۸.....	بند سوم: تعارض صلاحیت ها
۹.....	بند چهارم: تعارض قوانین
۹.....	بند پنجم: وضعیت بیگانگان
۱۰.....	مبحث دوم: منابع حقوق بین الملل خصوصی
۱۰.....	بند اول: منابع داخلی
۱۱.....	بند دوم: منابع بین المللی
۱۲.....	گفتار دوم: وضعیت بیگانگان
۱۳.....	مبحث اول: پیشینه وضع قواعد در خصوص بیگانگان

بند اول: شرط رفتار متقابل	۱۳
بند دوم: شرط دول کامله الوداد	۱۴
مبحث دوم: وضعیت اشخاص بیگانه در حقوق ایران	۱۵
بند اول: وضعیت اشخاص بیگانه از حیث حقوق خصوصی	۱۶
بند دوم: وضعیت اشخاص بیگانه از حیث حقوق عمومی	۱۷
فصل دوم: تعارض قوانین و دادگاه	۱۹
گفتار اول: تعارض دادگاه	۲۰
مبحث اول: سازمان قضائتی ایران	۲۱
بند اول: مراجع قضایی	۲۱
بند دوم: مراجع اداری	۲۶
مبحث دوم: چهارچوب صلاحیت دادگاه های ایران	۲۸
بند اول: صلاحیت ذاتی	۲۸
بند دوم: صلاحیت محلی	۳۰
بند سوم: صلاحیت دادگاه های ایران در خصوص موضوعات	۳۲
گفتار دوم: تعارض قوانین	۳۵
مبحث اول: تبیین چیستی تعارض قوانین	۳۵
بند اول: مفهوم تعارض قوانین	۳۵
بند دوم: اصلاحات تعارض قوانین	۳۸
مبحث دوم: قاعده ایرانی برای حل تعارض قوانین	۴۰
بند اول: مسئله توصیف ها	۴۱
بند دوم: احاله	۴۳

بند سوم: موانع اعمال قانون خارجی	۴۷
بخش دوم: شناسایی و اجرای احکام خارجی	۵۱
فصل اول: پیشینه شناسایی و اجرای احکام خارجی	۵۵
گفتار اول: مفهوم شناسایی و اجرای احکام خارجی	۵۶
مبحث اول: تعریف شناسایی و اجرا	۵۶
بند اول: مفهوم شناسایی	۵۶
بند دوم: مفهوم اجرا	۵۷
مبحث دوم: تفاوت و تقارن شناسایی و اجرا	۵۸
بند اول: تفاوت شناسایی و اجرا	۵۸
بند دوم: تقارن اجرای احکام خارجی با شناسایی آن احکام	۵۹
گفتار دوم: شناسایی و اجرای احکام خارجی در کشورهای پیشرو	۶۰
مبحث اول: شناسایی و اجرای احکام خارجی در فرانسه	۶۱
بند اول: تاریخچه	۶۱
بند دوم: شرایط شناسایی و اجرا	۶۲
مبحث دوم: شناسایی و اجرای احکام خارجی در کامن لو	۶۴
بند اول: مبانی نظری شناسایی و اجرای احکام خارجی	۶۴
بند دوم: شرایط شناسایی و اجرای احکام خارجی در کامن لو	۶۵
فصل دوم: شناسایی و اجرای احکام خارجی در حقوق ایران	۶۷
گفتار اول: تحول در نظام حقوقی شناسایی و اجرا	۶۸
مبحث اول: مبانی نظری	۶۹
بند اول: انواع نظام های حقوقی	۶۹

- بند دوم: نظام حقوقی ایران ۷۰
- مبحث دوم: تقاضای شناسایی، اجرا و طرز رسیدگی ۷۳
- بند اول: تقاضای شناسایی و اجرای حکم خارجی ۷۳
- بند دوم: نحوه رسیدگی دادگاه‌ها به تقاضای شناسایی ۷۵
- گفتار دوم: اجرای انواع احکام خارجی ۷۶
- مبحث اول: نحوه اجرای حکم خارجی ۷۷
- بند اول: انواع احکام خارجی ۷۷
- بند دوم: شرایط لازم برای اجرای احکام حقوقی خارجی ۷۹
- مبحث دوم: رویه قضایی ۸۲
- بند اول: اجرای رای دادگاه هامبورگ ۸۲
- بند دوم: اجرای رای دادگاه کویت ۸۳
- بند سوم: اجرای رای دعاوی خانواده ۸۴
- منابع ۸۷

مقدمه

در مسیر تعامل بین انسان‌ها بود که ابتدا جامعه شکل گرفت و در کنار وجود این جامعه قانون معنی پیدا کرد برای آنکه نظم را در این جامعه تنظیم کند. با گسترش وسایل ارتباطی، علم و فناوری مردمان جوامع مختلف بر مبنای حس کنجکاوی و ایضاً نیاز به رشد و ترقی به سوی هم گسیل شدند.

در ابتدا دولت‌ها از ورود اتباع کشورهای دیگر به کشور خود جلوگیری می‌کردند ولی در صورتی که آن‌ها را افرادی متمکن می‌دیدند اجازه حضور می‌دادند. سال‌ها طول کشید که کشورها و دولت‌ها به نقش و اهمیت ارتباطات پی بردند و امرای کشورها با هم عهد و پیمان بستند که مرزهای خود را به سوی بازرگانان و مهاجران و گردشگران کشورهای دوست باز کنند تا از این مسیر به رونق کشورهایشان کمک کنند.

وجود جنگ‌های پی‌درپی و تغییر مرزها آن هم به صورت متناوب و دوره‌ای به صورتی که در یک قرن یک شهر و ایضاً یک دهکده در سیطره چند حکومت متفاوت قرار می‌گرفت و مردم برای دیدن دوست، فامیل خود ناچار به عزیمت به کشور سابق خود و گذشتن از دریچه مرزها می‌شدند.

در همین نزدیکی خودمان کشور دوست جمهوری آذربایجان که نه چند دورترها جزء استان‌های ایران محسوب می‌شد و با یک جنگ نه چندان طولانی به تصرف شوروی درآمد و پس از آن مستقل شد. حال چه مردمانی که دارای اشتراک‌ها فراوان، فراتر از دین، مذهب، زبان، دارای پدر و مادر واحد ولی در کشورهای متفاوت و با تابعیت‌های متفاوت زندگی می‌کنند و همه‌ی این‌ها مسافرت‌ها را توجیه و بلکه انکار ناپذیر می‌کند.

سخن کوتاه می‌کنم و به موضوع اصلی که همان جایگاه احکام خارجی در حقوق ایران است می‌پردازم. وقتی جابجایی برای ما روشن شد، وقتی برای ما زندگی گروهی از مردم در کشوری دیگر روشن شد وقتی برای ما امکان گرفتن اقامتگاه در کشور دیگر و ایضاً تابعیت در کشور دیگر روشن شد وقتی برای ما حق و تکلیف بیگانگان در کشورها مشخص شد وقتی برای ما مشخص شد که بیگانگان در غیر کشور خود حق مراجعه به دادگاه دارند وقتی فهمیدیم که چه منابعی در این احکام مورد استناد قرار می‌گیرید، بایستی یک نکته دیگر را کشف کنیم و آن توان اجرای آن احکام است؛ اولاً در همان کشور صادر کننده حکم دوماً در کشوری که طرفین حکم (خواهان و خوانده یا شاکی و متشکی عنه) اقامتگاه دارند سوماً در کشوری که متبوع آنجا هستند چهارماً در سایر کشورها.

لذا انشاء الله ما در این نوشتار در بخش اول تحت عنوان کلیات و ضرورت بحث پیرامون احکام خارجی ابتدا تحت عنوان تحول در حقوق بین‌الملل خصوصی در رابطه با موضوعات و منابع حقوق بین‌الملل خصوصی و وضعیت بیگانگان مطالبی را انشاء می‌کنیم و سپس تحت

عنوان تعارض قوانین و دادگاه‌ها در رابطه با شرایط و موانع صلاحیت دادگاه‌های ایران و تعارض قوانین و راه حل قانون ایران مطالبی را به نگارش در خواهیم آورد.

در بخش دوم تحت عنوان شناسایی و اجرای احکام خارجی ابتدا در فصل اول تحت عنوان پیشینه شناسایی و اجرای احکام خارجی در رابطه با مفاهیم، تاریخچه و بنیان گذران این امر - که سرمداران آن کشورهای چون فرانسه، آمریکا و انگلیس هستند - و مبانی نظری و شرایط آن بحث می‌کنیم و سپس در فصل دوم تحت عنوان شناسایی و اجرای احکام خارجی در حقوق ایران در رابطه با مبانی نظری، شرایط شناسایی و اجرای احکام خارجی، طرز رسیدگی دادگاه‌ها و در انتها در رابطه با رویه قضایی موجود بحث خواهیم کرد.

سؤال اصلی بنده در این نوشتار این است که ایران چه نقشی در تدوین و توسعه حقوق بین‌الملل داشته است؟ و به صورت جزئی در این نوشتار جایگاه احکام خارجی در ایران چگونه است؟

فرض بنده بر این است که ایران از پیشگامان توسعه این حقوق در گذشته با عنایت به حضور گسترده خارجی‌ان بوده است ولی متأسفانه امروز به دلیل بد بینی، توسعه این بخش از حقوق و حتی پیروی از تحولات جامعه جهانی روند نزولی داشته است.